

Jerome David **Salinger** (1. 1. 1919 New York – 27. 1. 2010 Cornish, stát New Hampshire)

Americký spisovatel.

Jerome David Salinger pocházel z rodiny **židovského původu**, jeho otec byl **maloobchodník**. Salinger vyrůstal v **newyorské čtvrti Manhattan**, od studentských let projevoval literární a herecký talent a začal psát **povídky**. Měl ale i fyzické dispozice (věnoval se šermu) a absolvoval **vojenskou střední školu** ve státě Pennsylvania. Několikrát se neúspěšně pokusil vystudovat vysokou školu. Otec tedy přiměl Jeroma, aby se připravoval na dráhu obchodníka a Jerome kvůli tomu pobýval těsně před vypuknutím Druhé světové války v Rakousku a Polsku.

Salinger začal posílat své povídky do známého časopisu *The New Yorker* a ten několik z nich publikoval. V jedné z těchto povídek se poprvé objevila postava dospívajícího chlapce **Holdena Caulfielda**. V r. 1942 se Salinger zamiloval do **Oony O'Neillové**, dcery proslulého dramatika Eugena O'Neill, jenž náleží k předním tvůrcům amerického divadelního realismu. Salingerův vztah s Oonou však brzy skončil, když Oonu (1925 – 1991) zaujal slavný filmový tvůrce Charles Chaplin (1889 – 1977), za něhož se provdala v r. 1943.

V r. 1942 Salinger narukoval do **americké armády**. 6. června 1944 se zúčastnil invaze Spojenců do Normandie a bojoval na různých místech západní Evropy. Tehdy požádal o setkání **Ernesta Hemingwaye**, jenž byl novinářským válečným zpravodajem u americké armády, a oba muži se spřátelili: Hemingway Salingeru výrazně ovlivnil nejen svým dílem, ale také jako charismatická osobnost, a v Salingerovi odhalil ohromující talent.

Válka ovšem Salingeru silně zasáhla jako **mezní emocionální zážitek**: kromě několika bitev zažil také osvobození jednoho koncentračního tábora; pro svou znalost němčiny byl pověřen vyslýchat několik nacistických válečných zločinců, a tak se nakonec sám ocitl na čas v péči vojenských psychologů. V Německu se Salinger oženil s německou dívkou **Sylvii Welterovou**, ale několik měsíců poté, co v r. 1946 oba přijeli do Spojených států, manželství ztroskotalo a Sylvie se vrátila do Německa – šlo o další dramatickou zkušenost, která senzitivního Salingeru ovlivnila.

V r. **1947** konečně došlo v Salingerově životě k **pozitivnímu obratu**. The New Yorker začal s úspěchem tisknout jeho povídky a některé z nich byly zfilmovány. Salingerův vzestup byl sice poněkud zbrzděn tím, že filmové verze jeho povídek byly kýčovitě a kritika je rozcupovala, ale pak přišel fenomenální úspěch jeho prvního románu *Kdo chytá v žitě*.

Hlavní postava, sedmnáctiletý **Holden Caulfield**, má autobiografické rysy. Neúspěšný student ze středostavovské newyorské rodiny je zároveň vypravěčem; intenzivně prožívá svůj přerod z dospívání do dospělosti. Holdenovým prostřednictvím autor ukazuje, jak je tento proces bolestivý ve společnosti prosycené přímočarou účelovostí, konformismem, kariérismem a banalitami, ale také smutkem a osamoceností. Holdenův příběh a vyprávění jsou autentické nejen díky smyslu pro výmluvné detaily, ale také díky stylizované neučesané řeči. Holden během několika předvánočních dnů, kdy oddaluje svůj návrat domů k rodičům a sourozencům, hledá své místo ve světě i smysl svého života; prožije řadu setkání, jež jej v tomto hledání posouvají. Kniha se stala generační výpovědí, jež široce ovlivnila mládež nejen 50. let a nejen v Americe. Román bývá pravidelně řazen mezi 100 nejlepších anglicky psaných knih 20. století.

V r. **1955** se Salinger **oženil** se studentkou **Claire Douglasovou**. Oba se pak mj. věnovali józe a podobným východním naukám; mají dvě děti.

Úspěch své prvotiny však Salinger již nikdy nezopakoval. Po r. 1965 přestal literárně tvořit a od r. 1980 neposkytl žádné interview.

Některá díla:

Román Kdo chytá v žitě (The Catcher in the Rye; 1951);

Dvojice novel Franny a Zooey (1961).

Jerome David Salinger (1919 – 2010): Kdo chytá v žitě (1951)

Jestli to teda chcete vážně poslouchat, tak byste asi ze všeho nejdřív chtěli vědět, kde jsem se narodil a jaký jsem měl dětství a co dělali moje rodiče, než mě měli, a podobný kecy á la David Copperfield, ale jestli chcete co vědět, mně se do toho nechce. Předně mě to otravuje a za druhý by z toho moje rodiče trefil šlak - každého minimálně dvakrát za sebou - kdybych vám o nich vykládal nějaký důvěrnosti. Na tyhle věci jsou hrozně hákliví - zvláště táta. Jinak jsou docela prima - to neříkám - ale hákliví jsou pekelně. A vůbec, přece vám nebudu vykládat celou svou autobiografii nebo něco., Chtěl bych vám jenom vypravovat o těch šílenostech, co se mi přihodily loni kolem Vánoc, zrovna než jsem se složil a musel jet sem a dát si pohov. Víc jsem o tom neřek ani D. B., a to je přece můj bratr a tak. D. B. je teď v Hollywoodu. (...)

Chtěl bych vám to začít vypravovat od toho dne, kdy jsem odjel z přípravky v Pencey. Přípravka v Pencey, to je ta škola v Agerstownu, v Pensylvánii. Asi jste už o ní slyšeli. Nebo jste aspoň viděli inzeráty. Mají inzeráty minimálně v tisíci časopisech a vždycky je tam nějaký sekáč na koni, jak skáče přes překážky. (...) Já tam koně jaktěživ ani nezahlid, ani v širokém okolí ne! A pod obrázkem toho kluka na koni vždycky stojí: "Už od roku 1888 vychováváme z chlapců stoprocentní, bystré mladé muže." Vyložená bouda. V Pencey vychovávají starou belu, zrovna tak jako v ostatních školách.

Začal s tím testem zacházet, jako by to bylo lejno nebo co. „Egyptany jsme probírali od čtvrtého listopadu do druhého prosince,“ povídá. „Zvolil sis je při testu za svoje téma. Zajímalo by tě slyšet, cos o nich napsal?“

„Ne, pane profesore, ani moc ne,“ řek jsem.

Ale on to přesto přese všechno přečet. Když něco chce udělat profesor, tak ho nezastavíte. Prostě to udělá.

„Egyptané byli starověký národ kavkazské rasy, který sídlil v severní části Afriky; což je, jak je všeobecně známo, největší pevnina východní polokoule.“

Musel jsem sedět a ty kecy poslouchat. To teda byla vážně sprostárna.

„Egyptané jsou dnes pro nás zajímaví z několika důvodů. Moderní věda ještě pořád nemůže přijít na to, jaké to byly tajemné přípravky, jichž Egyptané užívali, když balili mrtvoly, takže jim obličej neshnily ani po nesčíslných stoletích. Tato zajímavá záhada je pro moderní vědu dvacátého století ještě stále otevřeným problémem.“

Přestal číst a odložil papír. Já vám ho začínal skoro nenávidět. „Tvoje pojednání, abych tak řekl, tady končí,“ povídá takovým hrozně jedovatým tónem. To by člověk nikdy neřek, že tak starej chlap dokáže bejt takhle jedovatěj. „Ale dole na konci stránky jsi připojil malou poznámku pro mne,“ povídá.

„Já vím,“ řek jsem. Řek jsem to hezky rychle, poněvadž jsem ho chtěl zarazit, než začne číst nahlas i to. Ale toho jste nezazazili. Byl rozjetej jak sentinel.

„Milý pane profesore,“ čet nahlas. „To je všechno, co vím o Egyptánech. Určitě Vám připadá, že mě moc nezajímají, ale Vaše přednášky jsou přesto hrozně zajímavé. Budete mít úplně pravdu, když mě necháte propadnout, poněvadž takjakotak rupám ze všeho kromě angličtiny. V dokonalé úctě Váš Holden Caulfield!“ Potom ten pitomej test položil a podíval se na mě, jako kdyby mě právě roznes v ping-pongu nebo co. Myslím, že mu nikdy neodpustím, že mi ty kecy čet nahlas. Já bych to jemu nahlas nikdy nečet, kdyby to napsal on – vážně ne. A vůbec, napsal jsem tu pitomou poznámku jenom proto, aby si to tak nebral, že mě nechá prolítnout. „Máš mi za zlé, že tě nechávám propadnout, hochu?“ povídá. „Ne, pane profesore. To určitě ne,“ odpověděl jsem. Děsně jsem si přál, aby mi od rána do večera neříkal „hochu“. Když skončil, pokusil se hodit můj test na postel. Jenomže se samozřejmě zase nestrefil. Musel jsem vstát, sebrat ho a dát nahoru na Atlantic Monthly. Dělat to každý dvě minuty, to člověka otráví. (...)

Taxík, kterej jsem sehnal, byla taková stará kraksna a byl v něm smrad, jako by tam zrovna někdo vyndal večeři. Já dostanu vždycky takovej poblitej taxík, když někam jedu pozdě v noci. A byla to tím větší hrůza, protože venku bylo takový ticho a všechno bylo tak strašně opuštěný. Přestože byla sobota večer. Na ulici nebylo skoro nikoho vidět. Jen tu a tam jste viděli chlapa, jak jde s ženskou přes ulici, ruce kolem pasu, nebo partu chuligánů s holkama. Všichni se řehtali jak houpací koně a mohli jste vzít jed na to, že se smějou něčemu, co vůbec není k smíchu. New York je příšernej, když se někdo pozdě v noci směje na ulici. Je to slyšet kilometry a kilometry. Člověk z toho má takovej pocit opuštěnosti a hrozně ho to deprimuje. V jednom kuse jsem si přál, abych mohl jít domů pokecat si chvíli s Phoebulkou. Ale nakonec, když jsme kus ujeli, dal jsem se do řeči se šoférem. Jmenoval se Horwitz. Byl mnohem lepší než ten první taxíkář, co jsem s ním jel. To se musí nechat. Zkrátka a dobře mě napadlo, že by třeba mohl vědět to s těma kachnama. „Poslyšte, pane Horwitz,“ povídám, „jezdíte někdy kolem tý laguny v Central Parku? (...)“

„Kolem čeho?“

„Kolem tý laguny. Kolem takovýho toho jezírka. Víte, tam, co jsou ty kachny?“

„Jo. A co?“

„Viděl jste ty kachny, co tam plavou? Na jaře a tak? Nemáte čirou náhodou tušení, kam se podějou v zimě?“

„Kam se poděje kdo?“

„Ty kachny. Nemáte tušení? Já jen jako, jestli přijede někdo s nějakým nákladákem nebo s něčím a odveze je pryč nebo jestli jednoduše odlétej samy – jestli letěj na jih nebo někam?“

Horwitz se otočil čelem vzad a podíval se na mě. Byl to takovej ten typ, co ho všechno hned popudí. Ale zlej chlap to nebyl. „Jak to mám ksakru vědět?“ povídá. „Jak mám ksakru takovou pitominu vědět?“

„Co vás to tak naštvalo?“ povídám. Ono vám ho to snad naštvalo nebo co.

„Koho že to naštvalo? Nikoho to nenaštvalo!“

Přestal jsem s ním konverzovat, když byl tak děsně nedůtklivej. (...)

Přestože bylo tak pozdě, u "Ernieho" byl nášvih. Většinou samí kretění. Středoškoláci a vysokoškoláci. Skoro v každý boudě na světě jsou vánoční prázdniny dřív než tam, kam chodím zrovna já. Člověk si málem nemohl ani dát kabát do šatny, takovej nátřesk tam byl. Ale bylo tam hrozný ticho, poněvadž Ernie hrál právě na klavír. Propánakrále, oni se vám na to dívali jako na posvátný obřad, když Ernie seděl u klavíru. Tak dobře zas nehraje nikdo.

Kromě mě čekaly na stůl asi tři páry a všichni se strkali a vystupovali na špičky, aby viděli, jak Ernie hraje. Měl před klavírem velký zrcadlo a velké reflektor, obrácenej na sebe - aby všichni mohli při hře pozorovat jeho obličej. Když hrál, člověk mu neviděl na prsty, jen ten jeho velikej obličej. Náramná senzace. Nevím tak docela na beton, jak se jmenoval šlágr, co hrál, když jsem vešel. Ale ať to bylo co bylo, cvičil s tím pěkně. Ve vysokých polohách dělal takový ty idiotský efektní kudrlinky a hromadu jiných švindlů, který mě dovedou namíchnout. Ale přál bych vám vidět to stádo, když skončil! To byste se pozvraceli, vyváděli jak šílenci. Byli to zrovna ty samí imbecilové, co se v kině řehtaj jak houpací koně věcem, který nejsou vůbec k smíchu. Na mou duši, kdybych já byl klavírista nebo herec nebo něco a tyhle tupci by mysleli, že jsem senzační, tak by mě to asi dohnalo k šílenství. Já bych vůbec ani nechtěl, aby mi tleskali. Lidi vždycky tleskaj tomu, čemu nemají. Kdybych já byl klavírista, tak bych asi hrál někde v almaře. Zkrátka a dobře, když skončil a všichni se mohli utleskat, Ernie se otočil na židlička a udělal takovou hrozně skromnou poklonu. Šašek jeden! Jako kdyby byl bůhvíjak skromnej, kromě toho, že hraje senzačně na klavír. Byla to hrozná šaškárna - já jen jako, že je to takovej strašnej snob. (...)

Konečně mi dali takovej prašivěj stůl, úplně u zdi a za nějakým pitomým sloupem, kde člověk vůbec nic neviděl. (...) Objednal jsem si whisky se sodou, což je moje nejzamilovanější pití, hned po chlazeným rumovým koktailu. U Ernieho nalejou třeba šestiletýmu špuntovi, taková je v tom podniku tma, a kromě toho se tam nikdo nestará, kolik vám je. (...)

Všude kolem mě byli samí kretěni. Bez psiny. Nalevo ode mě, prakticky přímo na mně, u jiného takového mrňavoučkého stolečku, seděl jeden srandovní kluk a srandovní holka. Byli asi v tom věku co já nebo možná trochu starší. To vám byla psina! Bylo vidět, že si dávají náramně pozor, aby to svoje minimum nevyplili moc rychle. Poslouchal jsem chvíli jejich řeči, poněvadž jsem neměl nic na práci. On jí vykládal o nějakém ragbyovém zápase, na kterém to odpoledne byl. Líčil jí každou pitomou příhrádku v celém tom pitomém zápase - bez psiny. Byl to nejnudnější kluk, jakýho jsem kdy slyšel. A bylo vidět, že tu jeho holku ten pitomej zápas ani dost málo nezajímá, ale vypadala ještě srandovějc než on, a tak nejspíš poslouchat musela.

Takový doopravdy ošklivý holky jsou na tom bledě. Někdy je mi jich tak líto! Někdy se na ně nemůžu ani dívat, zvláště když jsou s nějakým tupcem, kterej jim vykládá do detailu o nějakém ragbyovém zápase. Ale ty řeči napravo ode mě byly ještě horší. Napravo ode mě byl nějaký kluk v šedivém flanelovém obleku a takový ty teplajznický vestě a la Tattersall, kterej vypadal jako typickej produkt Yalovy univerzity. Všichni tyhle smradi z těchhle puncovanejch univerzit vypadají stejně. (...) Zkrátka a dobře, ten typickej produkt Yalovy univerzity měl s sebou senzační holku. Páni, ta ale byla pohledná! Ale byli byste měli slyšet, co wedli za řeči. V první řadě měli oba tak trochu draka. A on dělal to, že jí pod stolem omakával a přímo přitom jí vykládal celý romány o klukovi z jeho ložnice, kterej sněd plnou tubičku aspirinu a málem spáchal sebevraždu. Jeho slečna v jednom kuse říkala: "To je ale strašný... miláčku, prosím tě, ne. Přestaň, prosím tě. Tady ne." Představte si, že někoho omakáváte a přitom mu vykládáte o nějakém klukovi, jak páchá sebevraždu. To by mě umrtvilo!

Jak jsem tam seděl sám a sám, začal jsem si připadat jako svatej utřinos. (...)

Zničehonic ke mně přišla jedna holka a povídá: "Podívejme se Holden Caulfield!" Jmenovala se Lillian Simmonsová. Jeden čas s ní chodil můj bratr. Měla hrozně velký předsevzetí.

"Ahoj," povídám. Samozřejmě jsem se snažil vstát, ale vstát v takovém podniku nebylo jen tak. Byla tam s jedním námořním důstojníkem, kterej vypadal, jako by spolk pravítko.

"To je báječný, že tě vidím!" povídá Lilinka Simmonsová.

Vyložená šaškárna. "Copak děláš tvůj váženěj bratříček?" To bylo jediný, co jí vlastně zajímalo.

"Má se prima. Je v Hollywoodu ..." "V *Hollywoodu!* No ne, to je ale báječný. Copak tam děláš?"

„Já nevím. Píše," povídám. Neměl jsem chuť o tom debatovat. Bylo vidět, že to pokládá za senzační událost, že je D.B. v Hollywoodu. Skoro každěj to pokládá za senzační událost. Většinou lidi, který nikdy nečetli žádnou jeho povídku. Ale mě to stejně dohání k šílenství.

"No ne, to je senzace." povídá Lilinka. Načež mě představila tomu námořníčkovi. Jmenoval se kapitán Blop nebo tak ně jak. Byl to takovej ten chlápek, co vám musí zlomit minimálně čtyřicet prstů, když vám podává ruku, jinak by si myslel, že je bábovka. Panebože, já tohle nesnáším. "To jsi tady úplně sám, broučku?" zeptala se mě Lilinka. Zatarasila v uličce veškerej provoz. Bylo vidět, že jí dělá moc dobře, když může někde zatarasit veškerej provoz. Číšník čekal, až uhne z cesty, ale ona si ho ani nevšimla. Byla to psina. Bylo vidět, že tomu číšníkovi leze krkem, bylo vidět, že i omu námořníkovi leze trochu krkem, přestože si s ní dal rande. A mně taky lezla krkem. Všem lezla tak trochu krkem. Vlastně vám jí muselo bejt svým způsobem líto. "Copak ty tady nikoho nemáš, broučku?" zeptala se mě. (...)

"Já jsem zrovna na odchodu," odpověděl jsem. "Mám nějakou schůzku." Bylo vidět, že se ke mně má jen proto, abych to vykládal D. B.

"No dobře, pane pán. Jak myslíš. Až uvidíš svého váženého bratříčka, tak mu řekni, že je protiva."

Načež odešla. My jsme si s tím námořníčkem navzájem řekli, že nás moc těšilo, že jsme se poznali. Což mě vždycky dovede umrtvit. Věčně říkám: "Těší mě, že jsem se s vámi seznámil," někomu, s kým mě ani dost málo netěšilo se seznámit. Ale když člověk chce žít, musí tyhle věci říkat.

Když už jsem jí jednou řek, že mám schůzku, neměl jsem jinou možnost než odejít. Nemoh jsem tam ztvrdnout už ani do té doby, než by Ernie zahrál něco aspoň trochu slušného. Ale že mě ani nenapadlo posadit se ke stolu s Lilinkou Simmonsovou a s tím námořníkem a k smrti se otrávit,

to je teda fakt. A tak jsem odešel. Jenže když jsem si bral kabát, měl jsem stejně dopal. Lidi musej člověku vždycky všechno pokazit.

Vešla, v tu ránu si shodila kabátek a mrskla s ním na postel. Pod tím měla zelený šaty. Načež se posadila ze strany na židli, která patřila ke stolu, a začala pohupovat nohou. Přehodila si nohu přes nohu a začala tou jednou pohupovat. Na prostitutku byla hrozně nervózní. Vážně. Nejspíš proto, že byla tak děsně mladá. Mohla bejt tak v mým věku. Posadil jsem se do velkého křesla vedle ní a nabídl jí cigaretu. „Já nekouřím,“ povídá. Měla takovej tenounkej ukňouranej hlásek. Tak tak že jí bylo slyšet. A vůbec ani neřekla „děkuju“, když jí člověk něco nabídl. Nevěděla, co se sluší a patří. „Dovolte, abych se představil. Jmenuju se Jim Steele,“ povídám. „Máš hodinky?“ zeptala se. Samozřejmě jí bylo úplně fuk, jak se jmenuju. „Kolik je ti let, když jsme tak u toho?“

„Mně? Dvaadvacet.“

„Ho Houby ti je.“

Což bylo hrozně legrační. Znělo to úplně dětsky. Člověk by řek, že taková prostitutka řekne „Starou belu ti je“ nebo „Nekecej“ a ne „Houby ti je“. „Kolik je vám?“ zeptal jsem se jí. „Dost, abych věděla, co a jak,“ povídá.

Vtipná teda byla. „Máš hodinky?“ zeptala se mě znova. Načež vstala a přetáhla si šaty přes hlavu.

Mně vám bylo divně, když to udělala, fakt! Já jen jako, že to přišlo tak zčistajasna. Já vím, že by to člověka mělo strašně vzrušit a tak, když někdo vstane a přetáhne si šaty přes hlavu, ale mě to nevzrušilo. Vzrušení bylo to poslední, co jsem pocíťoval. Mě vám to daleko spíš deprimovalo, než vzrušovalo. „Poslyš, máš hodinky?“

„Ne. Ne, nemám,“ povídám. Páni, mně vám bylo divně! „Jak se jmenujete?“ zeptal jsem se jí. Měla na sobě než takový růžový kombiné. Což bylo vážně trapný. Vážně. „Sunny,“ povídá. „Tak jdem na to?“

„Neměla byste chuť si chvíli popovídat?“ zeptal jsem se. Bylo to dětinství, ale mně vám bylo tak prapodivně. „Máte moc naspěch?“ (...)

Načež zničehonic povídá: "Ach, proč jsi to udělal?" Jako že jsem zase dostal padáka. Bylo mi z toho smutno, z toho, jak to řekla.

"Prokristapána, Phoebe, neptej se mě. Mně se už z toho dělá nanic, jak se mě na to každě ptá," odpověděl jsem.

"Z miliónů důvodů. Byla to jedna z nejhorších škol, do jaký jsem kdy chodil. Byli tam samí tajtrlíci. A sprostáci. V životě jsi neviděla tolik sprostáků. Například když byl třeba u někoho na pokoji potlach a někdo tam chtěl jít, tak ho tam ostatní nechťeli pustit, protože to byl třeba trouba a měl uhry. A když tam ten někdo chtěl přijít, všichni před ním zamykali dveře, a pak tam měli to pitomý tajný bratrstvo a já byl moc velkéj posera, než abych do něj nevstoupil. Byl tam jeden takovej protivnej kluk s uhrama, Robert Ackley, kterej se tam chtěl dostat. V jednom kuse usiloval o to, aby ho tam vzali, ale oni ne a ne. Jenom protože byl protivnej a měl uhry. Ani mluvit se mi o tom nechce. Byla to hnusná škola, čestný slovo."

Phoebulka neřekla nic, ale poslouchala. (...)